

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Budowa zrównoważonej przyszłości dla akwakultury. Nowy impuls dla strategii zrównoważonego rozwoju europejskiej akwakultury”

COM(2009) 162 wersja ostateczna

(2011/C 18/10)

Sprawozdawca: **José María ESPUNY MOYANO**

Dnia 8 kwietnia 2009 r. Komisja, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Budowa zrównoważonej przyszłości dla akwakultury. Nowy impuls dla strategii zrównoważonego rozwoju europejskiej akwakultury”

COM(2009) 162 wersja ostateczna.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 25 marca 2010 r.

Na 462. sesji plenarnej w dniach 28–29 kwietnia 2010 r. (posiedzenie z 28 kwietnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 150 do 1 – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES ponownie wyraża swe zaniepokojenie, któremu dał już wyraz w opinii w sprawie strategii z 2003 r. ⁽¹⁾, związane z tym, że nieodpowiednie ramy prawne ograniczają konkurencyjność sektora akwakultury w UE. Istniejące w różnych dziedzinach regulacje niepotrzebnie ingerują w ten sektor i stwarzają dodatkowe przeszkody w jego rozwoju.

1.2 Z tego powodu EKES ocenia pozytywnie komunikat Komisji i uważa, że został on opublikowany we właściwym momencie.

1.3 Akwakultura europejska musi powrócić na drogę zrównoważonego rozwoju, co umożliwi jej zaspokojenie popytu na odżywcze, zdrowe i bezpieczne produkty akwakultury. Jeżeli będzie prawidłowo rozwijana, może pobudzać rozwój społeczno-gospodarczy obszarów, na których jest uprawiana, tworzyć więcej stabilnych miejsc pracy wysokiej jakości i przyczyniać się do zatrzymania ludności na danym obszarze.

1.4 EKES podtrzymuje swoje przekonanie, że jednolity rynek jest jednym z głównych atutów UE. Z tego powodu wyraża zaniepokojenie brakiem jednolitości i spójności prawnej między państwami członkowskimi, również w zakresie oznakowania produktów akwakultury i interpretacji europejskich regulacji dotyczących ochrony środowiska, m.in. sieci Natura 2000 i ramowej dyrektywy wodnej.

1.5 Zważywszy na coraz większe zagospodarowanie obszarów przybrzeżnych należy wspierać poszukiwanie synergii między kompatybilnymi działaniami, w tym w zakresie ochrony środowiska. Przyznawanie ograniczonej przestrzeni na akwakulturę jest jednym z głównych powodów obecnej stagnacji tego sektora w UE. EKES zaleca poprawę i uproszczenie procesu

przyznawania uprawnień i pozwoleń gospodarstwom rybackim oraz uproszczenie i usprawnienie odpowiednich procedur, by skrócić czas potrzebny na wydanie autoryzacji.

1.6 EKES wyraża zaniepokojenie w związku z tym, że obecne oznakowanie produktów akwakultury w punktach sprzedaży jest niewystarczające i nie pozwala konsumentowi dokonywać odpowiedzialnych i świadomych zakupów. Stąd na przykład trudności w odróżnieniu przez konsumenta produktów akwakultury wyhodowanych w UE od tych pochodzących z importu, jak również w odróżnieniu produktów świeżych od rozmrożonych.

1.7 EKES jest zaniepokojony tym, że importowane produkty akwakultury nie spełniają norm sanitarnych wymaganych w UE. Szczególnie niepokojące są różnice w kryteriach dotyczących wymogu identyfikowalności, który jest kluczowym elementem bezpieczeństwa żywności. Ponadto EKES zastanawia się, czy produkty te wytwarzane są w odpowiednich warunkach społecznych i zawodowych: chodzi tu o pracę nieletnich czy też pracę wykonywaną w quasi-niewolniczych warunkach.

1.8 Akwakultura wytwarza żywność wysokiej jakości w środowisku wodnym i nie da się jej pogodzić ze zniszczonym lub skażonym środowiskiem naturalnym. Z tego powodu należy zapewnić dobry stan wód w UE.

1.8.1 Ochrona środowiska naturalnego jest jednym z priorytetów UE, jednakże nie powinno to uniemożliwiać prowadzenia działalności, którą można pogodzić z tym celem. Komisja Europejska powinna podjąć wysiłki na rzecz wyjaśnienia głównych norm ochrony środowiska, zwłaszcza sieci Natura 2000, oraz ich wzajemnych powiązań i zgodności z akwakulturą.

⁽¹⁾ Dz.U. C 208 z 3.9.03, s. 89–93.

1.8.2 EKES zaleca promowanie oznakowania ekologicznego produktów akwakultury. Ich celem powinno być wyróżnianie i promocja ekologicznej doskonałości produktów akwakultury pochodzących z prawidłowo zarządzanych gospodarstw rybackich ukierunkowanych na zrównoważony rozwój.

1.9 Zważywszy na innowacyjny charakter akwakultury europejskiej, EKES zwraca uwagę na potrzebę pobudzania badań w zakresie akwakultury i jej rozwoju technologicznego. Niedawno utworzona Europejska Platforma na rzecz Technologii i Innowacji w dziedzinie Akwakultury będzie doskonałą platformą do realizacji tego celu.

1.10 Jeśli chodzi o zdrowie zwierząt, to EKES wyraża zaniepokojenie brakiem autoryzowanych leków weterynaryjnych dostępnych dla akwakultury.

2. Streszczenie komunikatu Komisji

2.1 Celem tego komunikatu jest określenie przyczyn zastoju panującego w europejskim sektorze akwakultury i pobudzenie tego sektora do rozwoju. W tym celu Komisja opracowała wniosek oparty na trzech elementach, a mianowicie podniesieniu konkurencyjności, stworzeniu warunków do rozwoju zrównoważonego oraz poprawie wizerunku tego sektora i metod zarządzania nim.

2.2 Komisja proponuje **wspieranie konkurencyjności produkcji sektora akwakultury** w UE poprzez rozwój konkurencyjnej i zróżnicowanej akwakultury wspieranej przez innowację.

2.2.1 Rozwój zrównoważony akwakultury należy wspierać przez badania i innowacje. Z tego względu Komisja zajmie się promowaniem inicjatyw w zakresie badań, rozwoju i innowacji, wesprze rozwój infrastruktury badawczej i przeznaczy na nią odpowiednie środki budżetowe.

2.2.2 Komisja proponuje podejmowanie wysiłków na rzecz uczciwego konkurowania o przestrzeń między sektorem akwakultury a innymi obszarami działalności i znalezienie synergii między sektorami.

2.2.3 Sektor akwakultury w UE powinien odpowiadać oczekiwaniom konsumentów, dostosowywać się do wymagań rynku i współdziałać na równych zasadach z innymi podmiotami łańcucha zbytu. Z tego względu Komisja zajmie się potrzebami tego sektora w odniesieniu do organizacji producentów, wewnętrznych organizacji branżowych, informowania konsumentów i instrumentów marketingowych.

2.2.4 Wymiar zewnętrzny akwakultury powinien oferować sektorom powiązanym możliwość rozszerzenia i eksportu.

Z tego względu Komisja będzie propagować zrównoważony rozwój akwakultury w krajach trzecich.

2.3 Komisja zamierza **stworzyć warunki do zrównoważonego rozwoju akwakultury**, gwarantując wysoki poziom ochrony środowiska naturalnego. Produkty żywnościowe pochodzenia wodnego, które są wytwarzane w UE lub importowane do UE, będą musiały być dostosowane do wysokich norm ochrony zdrowia i bezpieczeństwa konsumentów. Wspólnota będzie wspierać wysoki poziom ochrony zdrowia i dobrostanu zwierząt.

2.3.1 Konieczne będzie zapewnienie zgodności między akwakulturą a środowiskiem naturalnym. W tym celu Komisja będzie nadal kładła nacisk na zrównoważony ekologicznie rozwój akwakultury.

2.3.2 Sektorowi akwakultury należy zapewnić czyste środowisko naturalne i najwyższej jakości wodę w celu zagwarantowania zdrowia zwierząt oraz bezpieczeństwa produktów, zwłaszcza w wypadku mięczaków i skorupiaków.

2.3.3 Dla zapewnienia optymalnej produkcji i wzrostu konieczne jest stworzenie wysoce wydajnego sektora hodowli zwierząt wodnych, w którym panowałyby najwyższej jakości warunki hodowli. Komisja zagwarantuje pełne wdrożenie dyrektywy 2006/88/WE⁽²⁾ w sprawie zdrowia zwierząt akwakultury.

2.3.4 Dobrostan zwierząt dotyczy w równym stopniu konsumentów, ustawodawców oraz producentów. Komisja będzie zasięgać opinii na temat dobrostanu ryb i propagować przyjęcie indywidualnego podejścia do poszczególnych gatunków.

2.3.5 Jednym z głównych problemów sektora jest ograniczona dostępność zatwierdzonych leków weterynaryjnych. Z tego względu Komisja będzie zachęcać do zastosowania zaleceń grupy roboczej ds. dostępności produktów leczniczych weterynaryjnych w jej sprawozdaniu z 2007 r.

2.3.6 Zapewnienie zrównoważonej paszy o wysokiej jakości ma wciąż kluczowe znaczenie dla rozwoju akwakultury. Komisja zwiększy dostępność niezbędnych dodatków do paszy dla ryb i dokona przeglądu przepisów dotyczących produktów ubocznych.

2.3.7 Komisja powinna zagwarantować ochronę zdrowia konsumentów i docenić korzyści zdrowotne żywności pochodzenia wodnego. Będzie nadal podejmować starania w celu zagwarantowania bezpieczeństwa zarówno europejskiej, jak i importowanej żywności pochodzenia wodnego. Swoje działania będzie ponadto w dalszym ciągu opierać na opiniach naukowych i zasadzie ostrożności. Weźmie również pod uwagę korzyści zdrowotne płynące ze spożywania ryb.

(²) Dz.U. 1328 z 24.11.2006, s. 14.

2.4 Konieczne jest **poprawienie wizerunku sektora i ram zarządzania nim** poprzez stworzenie równych warunków prowadzenia działalności na szczeblu UE.

2.4.1 Lepsze wdrażanie prawodawstwa UE przez państwa członkowskie powinno zapewnić równe warunki prowadzenia działalności podmiotom gospodarczym w związku z decyzjami wpływającymi na rozwój akwakultury. Z tego względu Komisja lepiej wyjaśni zastosowanie swej polityki ochrony środowiska, zwłaszcza w odniesieniu do sieci Natura 2000, i zadba o prawidłowe wdrożenie prawodawstwa europejskiego dotyczącego zdrowia zwierząt i ochrony konsumentów. Jeżeli chodzi o kraje trzecie, będzie czuwać nad tym, by stawiane im wymogi były równoważne wymogom wspólnotowym.

2.4.2 Dla wsparcia rozwoju akwakultury konieczne jest zmniejszenie obciążeń administracyjnych, zwłaszcza w wypadku MŚP. W tym celu Komisja podejmie starania na rzecz uproszczenia otoczenia legislacyjnego i zmniejszenia obciążeń administracyjnych w UE.

2.4.3 Komisja wesprze udział zainteresowanych podmiotów oraz będzie sprzyjać przekazywaniu społeczeństwu odpowiednich informacji poprzez szerokie konsultacje i przejrzyste dane. Przyczyni się to do lepszego stanowienia prawa oraz lepszego zarządzania, a także poprawi wizerunek sektora akwakultury.

2.4.4 Komisja doloży starań, by odpowiednio monitorować sektor akwakultury, zważywszy, że dotychczas oficjalne unijne statystyki dotyczące akwakultury miały raczej ograniczony zakres. Rozszerzy również swoją bazę informacji dotyczących cen rynkowych w celu stworzenia systemu monitoringu w całym łańcuchu zbytu.

3. Uwagi ogólne

3.1 Sektor akwakultury wytwarza obecnie 47 % produktów akwakultury spożywanych przez ludność na świecie. Ponadto charakteryzuje się znacznym potencjałem dalszego rozwoju, w związku z czym akwakultura może być kluczowym elementem strategicznej polityki zaopatrzenia w żywność w celu zaspokojenia przyszłych potrzeb w tym zakresie.

3.2 W ostatnim dziesięcioleciu populacja światowa zwiększyła się o 12 %, podczas gdy spożycie ryb wzrosło o 27 %, między innymi z uwagi na korzystny wpływ na zdrowie kwasów omega 3, których doskonałym źródłem są ryby. UE jest wiodącym rynkiem światowym dla produktów akwakultury. Roczne spożycie tych produktów w UE wynosi ponad 12 mln ton i wykazuje wyraźną tendencję wzrostową. UE, która jest w tym zakresie samowystarczalna zaledwie w 35 %, importuje 65 % spożywanych produktów akwakultury, a wskaźnik ten wciąż rośnie.

3.3 Sektor akwakultury w UE wpisuje się w ramy wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyB), której celem jest zrównoważone wykorzystanie żywych zasobów wodnych z uwzględnieniem aspektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych. Zreformowana WPRyB powinna konkretnie uwzględnić szczególne cechy akwakultury i zapewnić skuteczne instrumenty wsparcia sektorowego i rynkowego. Proponuje się zmianę nazwy WPRyB na wspólną politykę rybołówstwa i akwakultury.

3.4 W obrębie UE akwakultura jest obecnie ważnym obszarem działalności gospodarczej w niektórych regionach

przybrzeżnych i śródlądowych, obejmującym zarówno produkcję mięczaków i skorupiaków, jak i ryb słodkowodnych lub morskich.

3.5 Akwakultura w UE przestała być rzemiosłem rozwiniętym na małą skalę i od lat 70. ubiegłego wieku przekształciła się w nowoczesny, dynamiczny, innowacyjny i oparty na nowoczesnych technologiach sektor przemysłu, w ramach którego przedsiębiorstwa są często zintegrowane pionowo.

3.6 Sektor ten jest źródłem zatrudnienia w obszarach przybrzeżnych i przyrzecznych, zazwyczaj słabo rozwiniętych i oddalonych, w których nie ma zbyt wielu alternatywnych możliwości pracy. Miejsca pracy w akwakulturze – zarówno w przedsiębiorstwach rodzinnych, jak i MŚP – są wymagające, jeśli chodzi o specjalizację i umiejętności techniczne, oraz stabilne.

3.7 W 2002 r. Komisja przedstawiła w swym komunikacie COM(2002) 511 strategię na rzecz rozwoju zrównoważonego europejskiej akwakultury, której cele były następujące:

- a) stworzenie bezpiecznych miejsc pracy, zwłaszcza na obszarach szczególnie zależnych od rybołówstwa;
- b) zagwarantowanie zdrowych i bezpiecznych produktów rybnych w ilościach, na które jest zapotrzebowanie rynkowe;
- c) propagowanie ochrony środowiska w sektorze.

3.8 Komisja przyznała, że od 2002 r. produkcja sektora akwakultury w UE nie rozwinęła się tak, jak przewidywano, i że przechodziła nawet zastój, zarówno jeśli chodzi o hodowlę mięczaków, jak i ryb (hodowla skorupiaków i uprawa wodorostów morskich praktycznie nie istnieje w Europie), co stanowi uderzający kontrast w porównaniu z wysokim tempem wzrostu tej działalności w pozostałych regionach świata. Z tego względu Komisja uznała za stosowne dokonać przeglądu swej strategii oraz bilansu obecnej sytuacji w europejskim sektorze akwakultury.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Europejski sektor akwakultury nie wykorzystuje całego swojego potencjału w zakresie tworzenia bogactwa i miejsc pracy. Ogólna wielkość produkcji utrzymuje się na tym samym poziomie od 2002 r. i nie jest w stanie zrekomensować spadku połowu ryb, co prowadzi do pogorszenia bilansu handlu zagranicznego. Dzieje się tak mimo sprzyjających warunków fizycznych i środowiskowych w Europie, nowoczesnej technologii i gotowości przedsiębiorstw do dokonywania inwestycji. Z drugiej strony sektor ten dysponuje wiedzą i środkami potrzebnymi do tego, by prowadzona działalność była zrównoważona pod względem ochrony środowiska, a produkty akwakultury były zdrowe, bezpieczne i wysokiej jakości.

4.2 Złożone ramy prawne UE, powolność procedur administracyjnych, ograniczenia w dostępie do gruntów publicznych oraz nadmierne obciążenia administracyjne zniechęcają do inwestycji i hamują konkurencyjność produkcji w europejskim sektorze akwakultury.

4.3 Wiele wyzwań ograniczających rozwój europejskiej akwakultury jest bezpośrednio zależnych od polityki i działań na szczeblu krajowym lub regionalnym. Krajowe i regionalne władze publiczne powinny być tego świadome i ustanowić odpowiednie ramy. W niektórych państwach członkowskich w ciągu ostatnich 15 lat nie przyznano nowych zezwoleń w zakresie akwakultury. Sposób interpretacji prawodawstwa europejskiego przez administrację krajową i regionalną prowadzi czasami do zniekształceń, tak jak w wypadku sieci Natura 2000, z której niektóre władze bezzasadnie wykluczają akwakulturę. Z drugiej strony zarówno państwa członkowskie, jak i regiony posiadające odpowiednie kompetencje powinny koordynować swe przepisy, by nie stwarzać sztucznych przeszkód w funkcjonowaniu wolnego rynku w UE.

4.4 Wspólna organizacja rynków produktów rybołówstwa i akwakultury, która powinna ustabilizować rynki i zagwarantować producentom akwakultury dochody, wymaga pilnego zreformowania, by wzmocnić organizacje producentów.

4.5 Poprzedni komunikat COM(2002) 511 kładł nadmierny nacisk na aspekty ochrony środowiska w sektorze akwakultury, a na drugi plan przesunął względy gospodarcze i społeczne zrównoważonego rozwoju. W obecnym komunikacie COM(2009) 162 proponuje się większą równowagę między trzema filarami zrównoważonego rozwoju: ekologicznym, społecznym i gospodarczym. Potwierdza się ponadto, że równowaga ekologiczna jest możliwa wyłącznie w wypadku konkurencyjnych i rentownych przedsiębiorstw.

4.6 Przedsiębiorstwa działające w europejskim sektorze akwakultury są w większości wydajne i mogłyby być w pełni konkurencyjne, gdyby zapewniono im takie same warunki, jakimi dysponują produkty importowane. Obecne warunki nie zapewniają takiej równości szans ani w sektorze produkcji, ani w sprzedaży. Jeżeli chodzi o produkcję, europejscy producenci sektora akwakultury muszą spełniać sztywne normy w zakresie składników pasz, ograniczeń w stosowaniu leków weterynaryjnych oraz w odniesieniu do kwestii społecznych i ekologicznych. Przepisów tych nie stosuje się wobec producentów tego sektora w krajach trzecich, którzy mimo to mogą swobodnie wprowadzać swe produkty na rynek wspólnotowy (w tym produkty wytworzone z wykorzystaniem pracy dzieci i w inny sposób naruszające prawa do godnej pracy i godziwego wynagrodzenia). Jeśli zaś chodzi o sprzedaż, w niektórych krajach stosuje się nielegalne zachęty do wytwarzania produktów akwakultury, które są następnie wprowadzane do obrotu w UE.

4.7 Niedobór informacji, jakie konsumenci otrzymują na temat cech kupowanych produktów akwakultury, uniemożliwia im odpowiednie zastanowienie się nad różnicą ceny i jakości. Wpływa to niekorzystnie na pozycję producentów europejskich, którzy wytwarzają produkty o ogólnie większej wartości dodanej od produktów importowanych. Na przykład brakuje informacji na temat nieprawidłowości w kraju pochodzenia produktów lub nazw niezastrzeżonych produktów. Niemniej problem ten jest szczególnie poważny w wypadku filetów z ryb rozmrażanych w chwili sprzedaży, które pochodzą z odległych krajów, zazwyczaj azjatyckich. Filety te są umieszczane w tych samych chłodziarkach co faktycznie świeże, lecz konsument nie otrzymuje przejrzystych informacji na temat ich stanu, wskutek czego cena staje się jedynym punktem odniesienia w czasie zakupu. W tym wypadku ponowne zamrożenie może stanowić problem dla zdrowia publicznego.

4.8 W konsekwencji EKES zaleca zarówno uproszczenie oznakowania w celu zapewnienia jaśniejszych informacji o kraju lub regionie pochodzenia, jak i wzmocnienie mechanizmów inspekcji i kontroli na granicach.

4.9 Prawidłowemu rozpoznawaniu produktów akwakultury muszą towarzyszyć działania szkoleniowe oraz informacyjne w ramach całego łańcucha dystrybucji i wprowadzania do obrotu, które objęłyby również konsumentów. Należy zwłaszcza informować o zawartości kwasów tłuszczowych omega 3, a konkretnie kwasów EPA i DHA.

4.10 EKES zaleca przeprowadzenie kampanii informacyjnych służących poprawie wizerunku akwakultury, jej produktów i procesów. Wyodrębnienie informacji do rozpowszechniania należy powierzyć specjalnej grupie roboczej, której zadaniem byłoby proponowanie inicjatyw z udziałem podmiotów z branży. W tym kontekście zaleca się zorganizowanie kampanii transnarodowych, które koniecznie powinny być koordynowane przez Komisję Europejską.

4.11 Akwakultura w UE to innowacyjny sektor o rozwiniętej technologii, który wymaga stałych badań naukowych. Obecny siódmy program ramowy, który łączy wszystkie wspólnotowe inicjatywy badawcze, stwarza mniej możliwości badań w sektorze akwakultury niż poprzednie programy. Z tego względu trudno będzie zwiększyć innowacje i konkurencyjność europejskiego sektora. Europejscy producenci akwakultury utworzyli ostatnio Europejską Platformę na rzecz Technologii i Innowacji w dziedzinie Akwakultury, która – jak mają nadzieję – wytyczy cele tego sektora w odniesieniu do badań, rozwoju i innowacji oraz strategię ich osiągnięcia.

4.11.1 Należy kontynuować wysiłki na rzecz znalezienia alternatywnych, bezpiecznych i zrównoważonych składników, które nadal zaspakajałyby żywieniowe i biologiczne potrzeby ryb, a zarazem zapewniały te same walory odżywcze produktu końcowego.

4.11.2 Należy w dalszym ciągu dążyć do optymalizacji obecnych systemów produkcji, zwłaszcza tych oferujących wyraźne perspektywy przyszłego rozwoju, takie jak akwakultura na otwartym morzu oraz ustanowione na lądzie systemy recykulacji.

4.12 Istotnym hamulcem w rozwoju akwakultury jest dostępność leków weterynaryjnych. Europejski sektor akwakultury nie dysponuje obecnie odpowiednimi instrumentami weterynaryjnymi, na przykład środkami znieczulającymi, szczepionkami czy antybiotykami. Sytuacja ta zagraża przetrwaniu sektora i wpływa zarówno na zdrowie zwierząt, jak i na ich dobrostan, bezpieczeństwo zaopatrzenia w żywność oraz ochronę środowiska.

4.13 W komunikacie Komisji proponuje się wsparcie eksportu technologii produkcji akwakultury do krajów trzecich. Chociaż inicjatywa ta jest w pewnym stopniu przejawem godnej poparcia solidarności, to realizując ją, należy wziąć pod uwagę, że przyszłe produkty akwakultury wytworzone w wyniku zastosowania tej technologii mogą zostać eksportowane do UE i konkurować z jej własnymi produktami.

4.14 Komunikat Komisji dobrze opisuje przyczyny obecnego zastoju w europejskim sektorze akwakultury. Nie powinien być jednak uważany za etap końcowy, lecz za punkt wyjścia do opracowania i rozwinięcia konkretnych działań, które mogłyby ożywić zrównoważony rozwój akwakultury w UE.

Bruksela, 28 kwietnia 2010 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI
